

Insatser för att synliggöra det romska språket med fokus på Kaaledialekten

Delredovisning av uppdrag
Ku2017/02544/LS

Dnr 406-17/1407

Innehåll

Innehåll.....	2
Inledning.....	3
Sammanfattning.....	3
Bevara den romska språkvarieteteten kaaleromska.....	4
<i>Samarbete med intresseorganisationer.....</i>	<i>4</i>
<i>Förberedelser tillsammans med samtalsledare.....</i>	<i>4</i>
<i>Insamling.....</i>	<i>5</i>
<i>Planerat arbete under 2019.....</i>	<i>5</i>
Ekonomisk redovisning.....	6

Inledning

Institutet för språk och folkminnen (Isof) har fått regeringens uppdrag att genomföra insatser i syfte att bevara den romska språkvarietetens kaledialekten för nutida och framtida bruk och att synliggöra det romska immateriella kulturarvet, så att den kunskap som finns kvar blir tillgänglig för nutida och framtida bruk, bl a för forskning och språkundervisning. En grundläggande utgångspunkt är enligt regeringens beslut att de nationella minoriteternas språk och kultur utgör värdefulla delar av det gemensamma kulturarvet. Det är angeläget att romers kultur och språk synliggörs, bevaras och utvecklas i enlighet med målet för den nationella minoritetspolitiken.

Flera romska dialekter är starkt hotade i Sverige och man kan klassa dem som dialekter i fara att dö ut. Bland de mest hotade finns kaledialekten och resande romani. Även de dialekter som används dagligen i kommunikationen romer emellan, och i synnerhet mellan barn och ungdomar, förlorar allt fler ord och begrepp eftersom det svenska språket dominerar i vardagen.

Sammanfattning

Institutet för språk och folkminnen har sedan början av 2018 gjort en övergripande plan för att genomföra uppdraget. En projektledare har utsetts och under våren 2018 har ett antal samtalsledare anlitats för att komma i kontakt med modersmålstalare och spela in samtal med dessa.

Arbetet med att kontakta modersmålstalare, göra inspelningar med dessa, transkribera inspelningarna och arkivera dem har sedan fortlöpt som planerat under hösten 2018.

Bevara den romska språkvarieteteten kaaleromska

Institutet har fått i uppdrag att samla in, dokumentera och bevara muntliga aspekter av kaaleromska, så att den kunskap som idag finns kvar blir tillgänglig för nutida och framtida bruk, bland annat för forskning och språkundervisning.

Inför insamlingen av kaaleromska valde Isof att ge uppdraget som projektledare till myndighetens språkvårdare i romska, som besitter stora kunskaper inom området och har ett brett kontaktnät.

Samarbete med intresseorganisationer

Institutet inledde arbetet med att i februari 2018 organisera ett större möte med representanter från olika intresseorganisationer samt privatpersoner från kaalegruppen för att gemensamt samråda om hur och i vilken form man skulle genomföra uppdraget. Under mötet informerades om uppdraget, syftet och de ekonomiska förutsättningarna. Det diskuterades hur uppdraget kunde genomföras i kontakt med målgruppen och vilka tänkbara metoder som var möjliga.

Både intresseorganisationerna och de enskilda personerna var mycket glada över möjligheten att få lyfta och uppmärksamma den svåra språkliga situationen inom kaalegruppen. Det poängterades hur angeläget det är att resultatet av de inledande insamlingarna kommer till användning genom t ex utveckling av pedagogiskt material för modersmålsundervisning i grundskolan. Intresseorganisationerna kunde vid sittande möte föreslå en grupp samtalsledare bestående av åtta personer.

Förberedelser tillsammans med samtalsledare

Under våren, men även senare under 2018, genomförde projektledaren flera arbetsmöten med samtalsledarna, dels för att tillgodose samtalsledarnas behov inför planeringen av möten med informanterna, dels för att instruera om användningen av inspelningsverktyget. Under dessa möten informerades också samtalsledarna om de rättigheter informanterna har i samband med intervjuerna, så som anonymitet, vilket i många fall var avgörande för deras medverkan i samtalen.

Insamling

Samtalsledarna återfinns i Västerbotten, Östergötland, Stockholm och i Södermanland. De har under 2018 genomfört samtal med informanter i sina närområden, men även på andra platser i Sverige. Fram till slutet av oktober har samtalsledarna intervjuat och spelat in över 90 intervjuer. Intervjuerna är av olika längd, de kan vara från tio upp till 60–70 minuter. Intervjuerna har ägt rum på olika platser runt om i landet t.ex. i Skellefteå, Stockholm, Örebro, Södertälje, Göteborg, Enköping och Karlskoga. De är genomförda både genom personliga möten och via telefon.

Kaaledialekten är idag en dialekt som håller på att dö ut och talarna har tappat det mesta av dialekten. Gruppen kaaleromer använder sig huvudsakligen av finska eller svenska som kommunikationsspråk. Samtalsledarna har under samtalen försökt stimulera informanterna att använda den kaaleromska de kan i olika former: ord, meningar och i bästa fall dialoger. Vid några intervjuer kunde hela dialogen genomföras på kaaledialekten. Tyvärr är det få personer som har kvar ett tillräckligt stort ordförråd för att föra längre samtal. Det finns en hel del informanter där det i samtalen tydligt framkom att de inte fick lära sig språket av sina föräldrar i någon större utsträckning och att de nu endast minns enstaka ord.

Samtalen syftade också till att stimulera informanterna att minnas äldre sånger eller sagor på kaaledialekten. Samtalsledarna hade som stöd i intervjuerna några i förväg utformade frågor för att kunna inleda samtalen, så som frågor om födelseår, språk under uppväxten, mattraditioner, handarbeten etc. De hade fria händer att vidare utöka frågorna, allt efter situationen och anpassa samtalet till personen de intervjuade.

Den 29 och 30 oktober 2018 ägde ett tvådagars avslutande möte rum kring den första insamlingen av intervjuer. Arbetet med fortsatta intervjuer pågår i Södermanland även under andra hälften av februari 2019.

Planerat arbete under 2019

Under 2019 planeras och genomförs arbetet med transkribering och översättning av intervjuerna. En studieresa kommer att göras till Finland, eftersom kaaledialekten där är väldokumenterad.

Institutet för språk och folkminnen bedömer att uppdraget kommer att kunna genomföras enligt plan under 2019.

Ekonomisk redovisning

Institutet för språk och folkminnen har för uppdragets genomförande erhållit totalt 865 000 kr. 500 000 kr var avsatta för arbetet under 2018 och 365 000 kr för arbetet under 2019. Av de tilldelade medlen för 2018 har 491 267 kr förbrukats enligt nedan. Institutet har främst haft kostnader för löner, arvoden, resor och förlorad arbetsinkomst. Under övriga kostnader ingår bl a inspelningsutrustning samt projekt- och möteskostnader.

Romsk inkludering, språk och kulturarv	
Summering	Belopp
Löner och arvoden	426 566
Resor och förlorad inkomst	31 665
Övriga kostnader	33 036
Summa	491 267